

වසංගත තත්ත්වයක දී දුරස්ථ ක්‍රමයට ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම : සළකා බැලිය හැකි විකල්පයන්¹

ගයාමි ජයසිංහ සහ රොහාන් සමරජීව
gayashi@lirneasia.net; rohan@lirneasia.net
2020 අප්‍රේල් 08

අන්තර්ගතය

හැඳින්වීම	2
දුරස්ථ ක්‍රමයට ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම	2
ලොව වටා තැපැල් මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම	2
ලොව වටා අන්තරජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම	3
දුරස්ථව ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ යාන්ත්‍රණ	3
තැපැල් මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම	3
අන්තරජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම	4
එස්ටෝනියාවේ අන්තරජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම	4
තැපැල් හා අන්තරජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ඇති වාසි සහ අවාසි	6
නිගමනය	7
ඇමුණුම 1: ශ්‍රී ලංකාව	8
හැඳින්වීම	8
තැපැල් මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම	8
අන්තරජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම	8

1 මෙම ලිපිය තුළ වාර්තා කර ඇති පර්යේෂණයට කැනඩාවේ ජාත්‍යන්තර සංවර්ධන පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානයේ සහාය ඇතිව සිදු කල පර්යේෂණ කටයුතු ද ඇතුළත් වේ.

හැඳින්වීම

ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් හට වර්තමානයේ පවතින්නා වූ වසංගතය වැනි තත්වයක දී ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම වෙනුවෙන් දුරස්ථ ඡන්ද ක්‍රමය හඳුන්වා දීම සඳහා ඇති විවිධ විකල්ප ක්‍රමවේද පහසුවෙන් සැසඳීමට මෙම කෙටි සටහන මගින් ඉඩ ප්‍රස්තාව ලබා දෙයි. මෙහි ප්‍රධාන කොටස පොදුවේ අදාළ වන අතර ඇමුණුම 1 මගින් ශ්‍රී ලංකාවට සුවිශේෂී වූ තත්ත්වයන් දක්වා ඇත. ආසියාවේ අනෙකුත් සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රට වලින් මේ සඳහා ඉල්ලුමක් තිබේ නම් අතිරේක ඇමුණුම් එකතු කළ හැක.

සාමාන්‍ය ඡන්ද දායකයන් හට අන් කවර දාකට වත් වඩා මැතිවරණ වඩාත් වැදගත් වී ඇත. කෝවිඩ් 19 වසංගත තත්වය ඇති වීමට පෙර දේශපාලනය ලෙස සලකනු ලැබුවේ බොහෝ දෙනෙකුගේ එදිනෙදා ජීවිතය කෙරෙහි බල නොපාන නොවැදගත් ගැටළු පිලිබඳ වූ කඹ ඇදීමක් ලෙසය. කෙසේ වුවද වර්තමානයේදී මිනිසුන් පාලනයේ සෑම මට්ටමකම දේශපාලන නායකත්වයේ වැදගත්කම හා ඒ මගින් සාමාන්‍ය පුරවැසියෙකු වෙත ඇති කල හැකි බලපෑම තේරුම් ගනිමින් සිටී.²

කෝවිඩ් 19 වසංගත තත්ත්වයට පසු ලෝකය පවතින්නා වූ තත්ත්වයට හැඩ ගැස්වීම සඳහා අප සමාජය තුළ පවතින අන් සෑම දෙයක් මෙන්ම ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ කාර්යයද කඩිනම් වෙනස්කම් වලට භාජනය විය යුතුය. ඒ අනුව සෑම රටකටම ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ කාර්යය සිදු කිරීමට ඇති විකල්පයන් පිලිබඳව විමසා බැලීමට සිදුවන අතර අනාගත මැතිවරණ සඳහා සෑහෙන ඡන්දදායකයන් ප්‍රමාණයක් සහභාගි වන බවට සහතික වීමට දැනට පවතින ක්‍රමවේදයන්ට අලුතින් කවර අංග එකතු කළ යුතුද යන්න සලකා බැලීමට ද සිදුවනු ඇත. ලෝකය පුරා කෝවිඩ් 19 වසංගත තත්ත්වය පාලනය කරනු ලැබුවද ආරක්ෂාව පිලිබඳ ගැටලු හේතුවෙන් ඡන්ද දායකයා ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමට පොදු ඡන්ද මධ්‍යස්ථානයක් වෙත යාමට අකමැත්තක් දැක්විය හැක.

ඡන්ද දායකයා පුද්ගලිකව ඡන්ද මධ්‍යස්ථානයට ගොස් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ සම්ප්‍රදායික ක්‍රමය, ඡන්දය ලබා දීමේ ප්‍රධාන ක්‍රමවේදයක් වන හෙයින් එම ක්‍රමය සම්පූර්ණයෙන්ම ඉවත් කිරීම ප්‍රායෝගික නොවේ.³ එසේ වුවද සම්ප්‍රදායික ඡන්ද මධ්‍යස්ථාන තුළ ඇති තදබඳය හා රැස් වෙන පිරිස් අවම කිරීම සඳහා ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ කාර්යය සිදු කිරීමට වෙනත් විකල්ප ක්‍රමවේද ලබා දීමේ අවශ්‍යතාවයක් පැන නගී.

නිසි ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් විසින් පහත සඳහන් නිර්ණායක සපුරාලිය යුතුය.⁴ :

1. ප්‍රතිඵල වල නිවැරදිභාවය

- අ. ඡන්දය පාවිච්චි කිරීමට සුදුසුකම් ලත් පුද්ගලයන් පමණක් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම
- ආ. ඔවුන් එක් වතාවක් පමණක් ඡන්දය පාවිච්චි කිරීම
- ඇ. ගණන් කරන ලද සියලුම ඡන්ද වලංගු ඡන්ද වීම හා සියලුම වලංගු ඡන්ද ගණන් කරනු ලැබීම.

- 2. අදාළ පාර්ශ්ව විසින් ප්‍රතිඵල සනාථ කිරීමට හැකි වීම
- 3. ඡන්ද වල රහස්‍යභාවය

සාමාන්‍යයෙන් මැතිවරණ ක්‍රමවේදයන් සහ ක්‍රියා පිළිවෙත් තුළ මෙම නිර්ණායක ප්‍රයෝගිකව ක්‍රියාත්මක කළ හැක්කේ කෙසේද යන්න මැතිවරණ නිරීක්ෂණ කණ්ඩායම්, දේශපාලන පක්ෂ සහ අනිකුත් පාර්ශ්වකරුවන් විසින් සාකච්ඡාවල නිරත වේ.

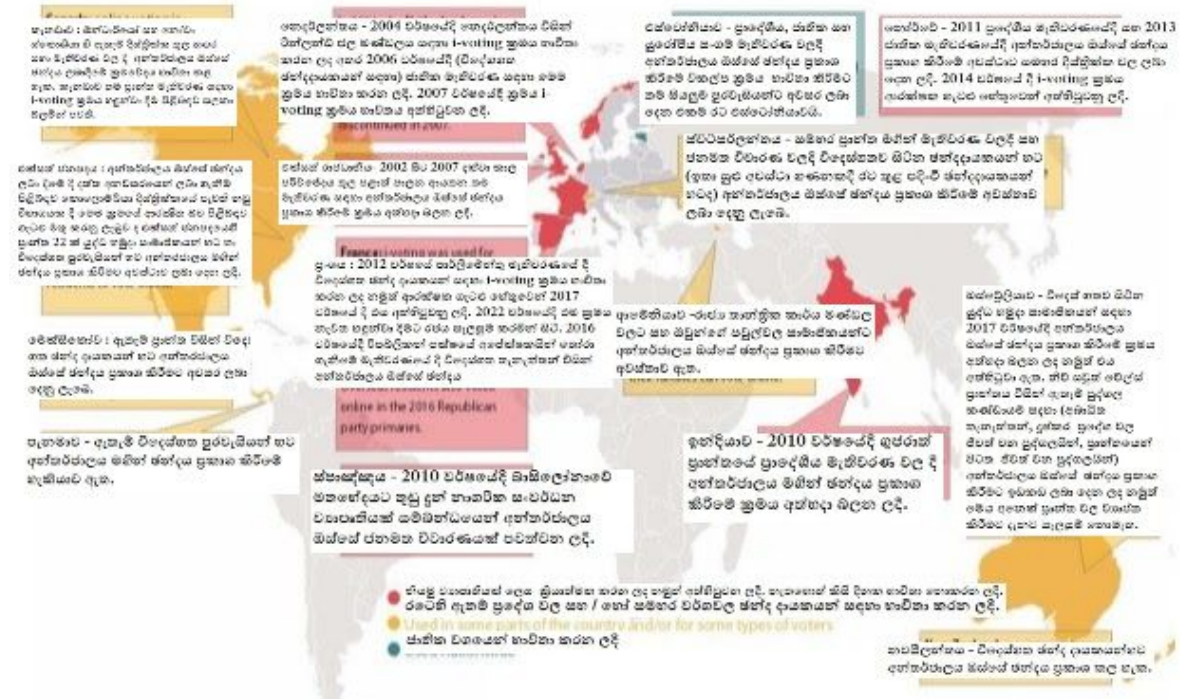
දුරස්ථ ක්‍රමයට ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම

ලොව වටා තැපැල් මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම

බොහෝ දුරට ලෝකයේ සියලුම රට වල මැතිවරණ ක්‍රම තුළ කිසියම් ආකාරයක තැපැල් ඡන්ද ක්‍රමයක් දක්නට ලැබේ. අයදුම්පත් මගින් ඉල්ලීමක් කර මෙම තැපැල් ඡන්ද පහසුකම ලබා ගත හැකි අතර ඒ සඳහා සමහර අවස්ථාවල දී විවිධ සීමා පනවා ඇත. කිසියම් ඡන්ද ක්‍රමයක් තුළ එසේ ඉල්ලීමක් කිරීමට නිශ්චිත හේතුවක් අවශ්‍ය නැති නම් එය ඉල්ලුම අනුව ලබා දෙන තැපැල් ඡන්දය ලෙස හැඳින්වේ. ඡන්දය තැපැල් මගින් ප්‍රකාශ කිරීම ඇතැම් බල ප්‍රදේශවල ඡන්ද දායකයන් හට ලබා ගත හැකි විකල්ප පහසුකමක් විය හැකි අතර සමහර මැතිවරණ වලදී සර්වජන තැපැල් ඡන්ද ක්‍රමයක් ද පැවතිය හැක.⁵

ලොව වටා අන්තර්ජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම

අන්තර්ජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රමවේදයෙහි (i-voting) ප්‍රමුඛයා වනුයේ එස්ටෝනියාවයි. අන්තර්ජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රමවේදය ඔවුන් විසින් 2005 වර්ෂයේදී ආරම්භ කරන ලද අතර තම මැතිවරණ ක්‍රම තුළ එහි භාවිතය පුළුල් කිරීමට අඛණ්ඩව ක්‍රියා කර ඇත. එහි 2019 වර්ෂයේ මැතිවරණයේ දී ප්‍රකාශ කරන ලද ඡන්ද වලින් 43.75% ක් අන්තර්ජාලය ඔස්සේ ප්‍රකාශ කරන ලදී.⁶ කැනඩාව, එක්සත් ජනපදය, මෙක්සිකෝව, පැනමාව, ස්විට්සර්ලන්තය, ආර්මේනියාව, ඔස්ට්‍රේලියාව සහ නවසීලන්තය යන රටවල් විසින් මැතිවරණ ක්‍රියාවලියෙහි යම් යම් කොටස් වලදී අන්තර්ජාලය ඔස්සේ ඡන්දය ලබා දීමේ ක්‍රමවේදය භාවිතා කරනු ලැබේ. නෙදර්ලන්තය, එක්සත් රාජධානිය, ප්‍රංශය, ස්පාඤ්ඤය, නෝර්වේ සහ ඉන්දියාව ඇතුළු බොහෝ රටවල් අන්තර්ජාලය ඔස්සේ ඡන්දය ලබා දීමේ ක්‍රමවේදය භාවිතා කිරීමට උත්සාහ කල නමුත් පසුව එම උත්සාහයන් අත්හරින ලදී.^{7,8}

මූලාශ්‍රය : යුරෝපීය පාර්ලිමේන්තු පර්යේෂණ සේවය⁹

දුරස්ථව ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ යාන්ත්‍රණ

තැපැල් මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම

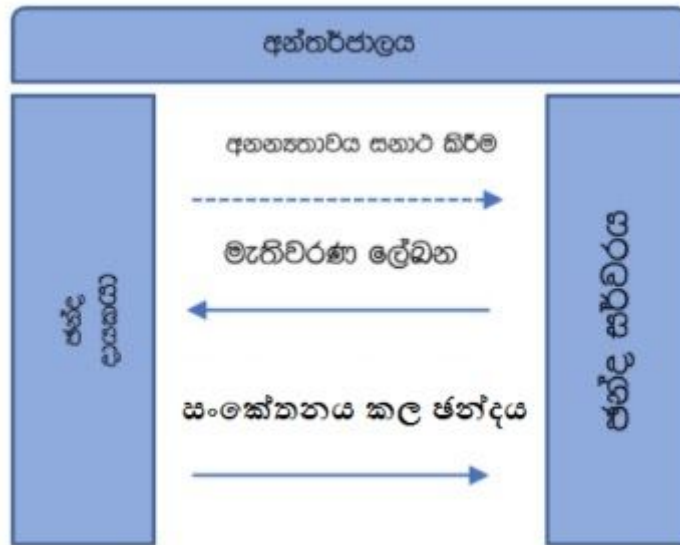
මැතිවරණයක දී තැපැල් මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම යනු තැපැල් මගින් ඡන්ද පත්‍රිකා බෙදා දීම සහ / හෝ ආපසු ලබා දීම මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමයි. ඓතිහාසිකව මැතිවරණය පැවැත්වීමට නියමිත දිනයට පෙර තැපැල් මගින් ඡන්ද පත්‍රිකා බෙදා දී ආපසු තැපැල් මගින් ගෙන්වා ගැනීම සිදු කළ යුතු අතර සමහර අවස්ථාවල දී මෙය කලින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් ලෙස මෙය හඳුන්වනු ලැබේ. එය නොපැමිණ ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමක් ලෙස ද භාවිතා කළ හැක. කෙසේ වුවද මෑත කාලයේදී සමහර රටවල් හෝ උප ජාතික ඒකක මැතිවරණ වලදී තැපැල් ඡන්ද ක්‍රමය මත පමණක් විශ්වාසය තබා ඇත. උදාහරණයක් ලෙස එක්සත් ජනපදයෙහි සමහර මැතිවරණ වල දී ඡන්ද දායකයන් වෙත ඡන්ද පත්‍රිකා ලබා දීම සඳහා තැපෑල භාවිතා කරනු ලබන අතර ඡන්ද පත්‍රිකා ආපසු රැගෙන යාම සඳහා විවිධ විකල්ප ක්‍රම භාවිතා කරනු ලබයි. (තැපැල් මගින් ආපසු යැවීම හෝ ආරක්ෂිත ඡන්ද පෙට්ටි සහ / හෝ ඡන්ද මධ්‍යස්ථානකට පුද්ගලිකව ගොස් ප්‍රකාශ කරන ලද ඡන්දය භාර දීම)¹⁰

අන්තර්ජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම

මේ සඳහා ඡන්ද දායකයාට වෙබ්සයිට් වෙබ් පරිගණකයක්, ලැප්ටොප් පරිගණකයක් හෝ ස්මාට් ජංගම දුරකථනයක් තිබිය යුතු අතර එය අන්තර්ජාලය හා සම්බන්ධ වී තිබිය යුතු වේ. ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ සර්වරය සමඟ සම්බන්ධ වීමට ඡන්ද දායකයා විසින් මෙම විද්‍යුත් උපාංගය භාවිතා කරනු ලැබේ. තමාගේ අන්‍යෝන්‍යව සාර්ථක ලෙස සනාථ කිරීමෙන් පසුව ඡන්ද දායකයාට තම විද්‍යුත් උපාංගය මගින් තම ඡන්ද පත්‍රිකාව දැක ගත හැකි අතර එමගින් තම තේරීම සටහන් කළ හැක. එම සටහන් කළ ඡන්දය පසුව ඡන්ද සර්වරය වෙත යවනු ලබන අතර තම ඡන්දය සාර්ථක ලෙස ගබඩා වූ බවට සහතිකයක් ඡන්ද දායකයන් හට ලැබේ. මැතිවරණ

කාලය අවසන් වූ පසුව ඡන්ද සර්වරය මගින් ඡන්ද ගණනය කර මැතිවරණ කොමිසම වෙත ප්‍රතිඵල ලබා දෙනු ලැබේ.¹¹

අන්තර්ජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ පොදු ක්‍රියාවලිය

එස්ටෝනියාව තුළ අන්තර්ජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම

2005 වර්ෂයේදී පළාත් පාලන මැතිවරණ සඳහා එස්ටෝනියාව විසින් i-voting ක්‍රමය ප්‍රථම වරට භාවිතා කරන ලදී. 2007 වර්ෂයේ දී ලොව ප්‍රථම වතාවට පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණ සඳහා ද එස්ටෝනියාව i-voting ක්‍රමය භාවිතා කරන ලද අතර එම ක්‍රමයෙහි අභිමතාර්ථය වූයේ ඡන්ද දායකයන් හට මැතිවරණ සඳහා සහභාගි වීම වඩා පහසු කිරීම සහ ඒ මගින් ඔවුන්ගේ සහභාගිත්වය වැඩි කිරීමයි.¹⁵

ඡන්ද මධ්‍යස්ථානය වෙත ගමන් කිරීමකින් තොරව ලොව ඕනෑම තැනක සිට, අන්තර්ජාලය හා සම්බන්ධ වූ පරිගණකයක් මගින් තම ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමට i-voting ක්‍රමය මගින් ලියාපදිංචි ඡන්ද දායකයන් හට ඉඩකඩ සලසා දෙනු ලැබේ. මෙම ක්‍රමය සම්ප්‍රදායික ඡන්ද ක්‍රමයට අතිරේක ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රමයක් මිස සම්ප්‍රදායික ඡන්ද ක්‍රමයට ආදේශකයක් නොවේ.

එස්ටෝනියාවෙහි ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා අයිතිවාසිකම හිමි සෑම තැනැත්තකු හටම මැතිවරණවලදී හා ඡන්ද විචාරණවලදී අන්තර්ජාලය හරහා ආරක්ෂිත ලෙස තම ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමට හැකියාව ඇත. ඒ සඳහා පහත සඳහන් කරුණු හේතු වේ :

- මෙහි ඩිජිටල් අත්සන භාවිතා කිරීම සඳහා නීතිමය පදනමක් ඇති අතර මැතිවරණය හා සම්බන්ධ සියලු පනත් මගින් i-voting ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය නීතිමය පදනම සඳහා විධිවිධාන සලසනු ලැබේ.
- ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ අයිතිවාසිකම ඇති තැනැත්තන්ගෙන් බොහෝ දෙනෙකු සතුව ආරක්ෂිතව විද්‍යුත් ලෙස හඳුනාගැනීම සනාථ කල හැකි මෙන්ම ඩිජිටල් අත්සන ලබා දිය හැකි හැඳුනුම්පතක් ඇත.

- ඩිජි-අයි ඩී හෝ මොබයිල් අයි-ඩී වැනි අතිරේක නීතිමය වශයෙන් පිලිගත් විද්‍යුත් හඳුනාගැනීමේ ලේඛනයක්ද බොහෝ පුද්ගලයන් සතුව ඇත ; බොහෝ පුද්ගලයින්ට මීට අමතරව නීත්‍යානුකූල Digi-ID හෝ Mobile-ID වැනි විද්‍යුත් හඳුන්පතක් ද ඇත.

නිල වශයෙන් නිවේදනය කරන ලද පූර්ව මැතිවරණ කාල පරිච්ඡේදයන් තුළදී ඡන්ද දායකයාට හැඳුනුම්පතක් හෝ ඡන්ද මැතිවරණ කාල පරිච්ඡේදයට යොදා ගනිමින් පද්ධතියට පිවිස තම ඡන්දය ප්‍රකාශ කළ හැක. ඡන්ද ගණනය කිරීම සඳහා ජාතික මැතිවරණ කොමිසම වෙත තොරතුරු ලබා දීමේ දී ඡන්ද දායකයාගේ අනන්‍යතාවය ඉවත් කරනු ලබන අතර එ මගින් ඔහුගේ නිර්නාමිකභාවය සනාථ කරයි.¹⁴

එස්ටෝනියාවේ විද්‍යුත් ඡන්ද ක්‍රියා පටිපාටිය

ඡන්ද දායකයන් විසින් තමන්ගේ පුද්ගලික පරිගණකය මගින් තම ඡන්දය සංකේතනය කරනු ලබන යෙදුමක් බාගත කරනු ලබයි. මෙම සංකේතනය කල ඡන්ද පත්‍රිකාව අභ්‍යන්තර, නිර්නාමික ආවරණයක් ලෙස සැලකිය හැක. ඉන් අනතුරුව ඡන්ද දායකයන් විසින් තම තේරීම තහවුරු කිරීම සඳහා තම ඩිජිටල් අත්සන ලබා දෙනු ලැබේ. පසුව ඡන්ද දායකයාගේ පුද්ගලික තොරතුරු නැතහොත් පිටත ආවරණය ඉන් අනතුරුව විශේෂ සංකේතනය සහිත ඡන්ද පත්‍රිකාවකට එක් කරනු ලැබේ. මෙම ක්‍රියා පටිපාටිය පහත දැක්වෙන පරිදි සිදු වේ.

1. ඡන්ද දායකයන් විසින් තම හැඳුනුම්පත කාඩ්පත් කියවන යන්ත්‍රය තුළට ඇතුළත් කර ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා වන වෙබ් පිටුව විවෘත කරනු ලැබේ.
2. ඔවුන් විසින් තම හැඳුනුම්පතෙහි පුද්ගලික හඳුනා ගැනීමේ අංකය සහිත කේතය භාවිතා කරමින් තමන් කවුරුන්ද යන්න සනාථ කරනු ලැබේ.
3. ඉන් පසුව සර්වරය විසින් ජනගහන ලේඛනයෙහි ඇති දත්ත භාවිතා කරමින් ඡන්ද දායකයා ඡන්දය ලබා දීමට සුදුසුකම් ලබා තිබේද යන්න පරීක්ෂා කරනු ලැබේ.
4. අදාළ මැතිවරණ දිස්ත්‍රික්කයෙහි අපේක්ෂක ලැයිස්තුව ඡන්ද දායකයන්ට දර්ශනය කරනු ලබයි.
5. ඔවුන් විසින් තම ඡන්දය ප්‍රකාශ කරනු ලබන අතර එය සංකේතනය කරනු ලබයි.
6. ඉන් පසු ඔවුන් විසින් තම හැඳුනුම්පතෙහි දෙවන පුද්ගලික හඳුනාගැනීමේ කේතය ඇතුළත් කිරීම මගින් ඩිජිටල් අත්සනක් යොදා ගනිමින් තම තේරීම තහවුරු කරනු ලබයි.

i-voting ක්‍රමය ‘ආවරණ සැලැස්මක්’ මත පදනම් වී ඇති අතර එහි දී ඡන්දය ඇතුළත් කර වසන ලද නිර්නාමික ආවරණය ඡන්ද දායකයාගේ නම සහ අත්සන සහිත බාහිර ආවරණය තුළට ඇතුළත් කරනු ලැබේ. ඉ-වොටින්ග් සඳහා භාවිතා කරනු ලබන වැඩසටහන යොදා (ඡන්ද අයදුම්පත) ගනිමින් අන්තර්ජාල ඡන්ද දායකයා (i-voter) :

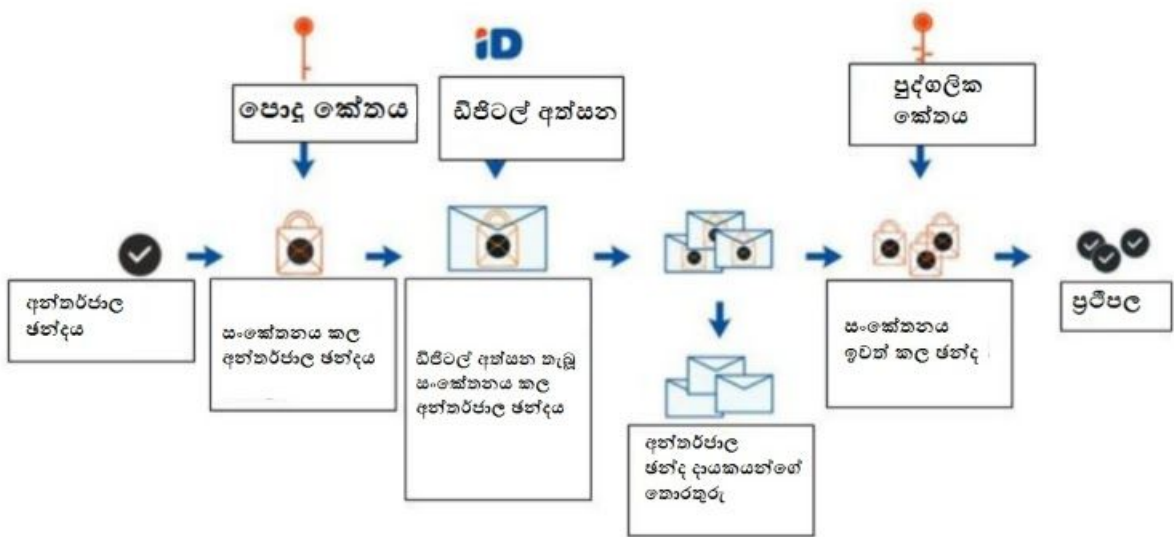
1. මැතිවරණට අදාළ නිශ්චිත පොදු කේතය මගින් ඡන්දය හා පරිගණකය විසින් ජනනය කරන ලද හඹු අංකය සංකේතනය කර “අභ්‍යන්තර ආවරණය” සකස් කරනු ලබයි;
2. සංකේතනය කරනු ලැබූ ඡන්දය ඩිජිටල් අත්සන් මෙවලමක් භාවිතා කර අත්සන් කරමින් “බාහිර ආවරණය” සකස් කරනු ලබයි.

පොදු කේතයක් මගින් සංකේතනය කරන ලද ඡන්දයක් විකේතනය කල හැක්කේ පුද්ගලික කේතයක් යොදා ගනිමින් පමණි. සංකේතනය කල හා අත්සන් යෙදූ ඡන්ද පත්‍රිකා එකතු කර, වර්ග කර, ඡන්ද දායකයන්ගේ සුදුසුකම් පරීක්ෂා කිරීම මෙන්ම කිහිප වතාවක් ලබා දුන් අන්තර්ජාල ඡන්ද සහ ඡන්ද මධ්‍යස්ථානයකදී ද ඡන්දය ලබා දුන් තැනැත්තන්ගේ අන්තර්ජාල ඡන්ද ඉවත් කිරීම සිදු කරනු ලැබේ.

අන්තර්ජාල ඡන්ද ගණන් කිරීමට පෙර ඒවා මැතිවරණ දිස්ත්‍රික්ක අනුව වර්ග කර අන්තර්ජාල ඡන්ද දායකයන්ගේ ලැයිස්තුවක් සකස් කරනු ලැබේ. ඉන් අනතුරුව ඩිජිටල් අත්සන් ඉවත් කරනු ලැබේ.

ඡන්ද ගණන් කිරීමේදී මැතිවරණය සඳහා සුවිශේෂී පුද්ගලික කේතය භාවිතා කරමින් නිර්නාමික සහ මිශ්‍ර ඡන්දවල විකේතනය කර අන්තර්ජාල- ඡන්ද ප්‍රකාශ කිරීමෙහි සාරාංශගත ප්‍රතිඵල නිකුත් කරනු ලැබේ.

ආවරණ සැලැස්ම

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මැතිවරණ කාර්යාලය එස්ටෝනියාව¹⁵

තැපැල් හා අන්තර්ජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ඇති වාසි සහ අවාසි

තැපැල් සහ අන්තර්ජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම යන ක්‍රම දෙකම දුරස්ථ ලෙස ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රම වන බැවින් ඒවායේ වාසි එක සමාන වේ. මෙම ක්‍රමවේදයන් මගින් හැකිතාක් විශාල ඡන්ද දායකයන් සංඛ්‍යාවකට සහභාගි වීමට හැකියාව ලබා දෙන අතර ඡන්ද දායකයාට ඇති පහසුව වැඩි කිරීම සහ දිගු කාලීන ලෙස පිරිවැය ඉතුරු කිරීම සිදු කළ හැක. වසංගත තත්ත්වයන් ඇති වූ අවස්ථාවකදී ඡන්ද නිලධාරීන්ගේ සහ ඡන්ද දායකයන්ගේ සෞඛ්‍යය සහ ආරක්ෂාවද මේ මගින් තහවුරු කරයි.¹⁶

තැපැල් මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රමයෙහි ප්‍රධානතම ගැටලුව වන්නේ ඡන්ද දායකයා විසින් තම ඡන්දය ප්‍රකාශ කරන පුද්ගලික පරිසරය තුළ ඡන්ද වංචාවන් සිදු කල හැකි වීමයි. ඡන්ද දායකයා විසින් තම ඡන්දය විකිණීම හේතුවෙන් ඡන්ද දායකයා වෙනුවට වෙනත් අයෙකු ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම (ඡන්දය මිලදී ගැනීම) ඡන්ද දායකයා විසින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කරන ආකාරය යම් අයෙකු විසින් නිරීක්ෂණය කරනු ලැබීම සහ කිසියම් තේරීමක් සිදු කරන ලෙසට ඡන්ද දායකයාට බලකිරීම වැනි ආකාරයේ වංචාවන් මෙහිදී සිදු විය හැකිය. බලපෑම් කිරීම සෘජු ලෙස (පුද්ගලයෙකු විසින් සිදු කිරීම) හෝ වක්‍ර ලෙස (උදාහරණයක් ලෙස පවුලේ

සාමාකජයන් කිහිප දෙනෙකු විසින් එකම ආකාරයට ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම මගින් තවත් අයෙකුගේ ඡන්දය කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති කිරීම) සිදු විය හැකිය.^{17,18}

ඡන්ද ගණන් කිරීම හෙමින් සිදුවීම හේතුවෙන් මැතිවරණ ප්‍රතිඵල ප්‍රමාද වීම, වැඩි පිරිසක් සඳහා පහසුකම සලසා දීම පිණිස අමතර යටිතල පහසුකම් වැඩි දියුණු කිරීමේ දී ඇතිවන දුෂ්කරතා (නමුත් අන්තර්ජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රමය සමග සැසඳීමේ දී මෙය තවමත් වඩාත් ලාභදායී වේ) තැපැල් මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම තුළ දැකිය හැකි අනෙකුත් අවාසි වේ.¹⁹

විවෘත සහ පොදු පරිසරයක් ලෙස අන්තර්ජාලය මගින් ඇතිවන අවදානම් තත්ත්වයන්, ඡන්ද දායකයා හට නුපුරුදු යෙදවුමක් භාවිතා කිරීම මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේදී සිදුවන වැරදි සංඛ්‍යාව ඉහළ යාම, මෙම ක්‍රමවේදයෙහි වඩාත්ම සංකීර්ණතම සංරචකය වන ඡන්දය සටහන් කිරීමේ / වර්ග කිරීමේ සර්වරයෙහි ඇති විය හැකි දෝෂ, ක්‍රියාවලියෙහි සංවිධානමය ආරක්ෂාව පිළිබඳ දැඩි අවශ්‍යතාවයක් පැවතීම²⁰ අන්තර්ජාලය මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රමවේදයෙහි ප්‍රධාන අවාසි තත්ත්වයක් වේ.

නිගමනය

වෙනත් ඕනෑම මැතිවරණයක් මෙන්ම ඩිජිටල් තාක්ෂණයන් යොදා ගනිමින් පවත්වනු ලබන මැතිවරණ ද එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයෙහි 1966 සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සම්මුතියෙහි 25 වගන්තියෙහි දක්වා ඇති පොදු ප්‍රතිපත්ති එනම් සර්වජන හා සමාන ඡන්ද බලය හා ඡන්දයෙහි රහස්‍යභාවය, අනුකූලව පැවැත්විය යුතු වේ. නමුත් විද්‍යුත් ඡන්ද ක්‍රමයෙහි සහ අනිකුත් ඡන්දය පැවැත්වීමේ තාක්ෂණයන් තුළ ඇති සුවිශේෂී ලක්ෂණවලට අදාළ ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන් තවමත් සකස් වී නොමැත.²¹

අන්තර්ජාලය මගින් ඡන්දය ලබා දීමේ ක්‍රමයෙහි සහ තැපැල් ඡන්ද ක්‍රමයෙහි මූලිකවම අවධානය යොමු කළ යුතු කරුණු වන්නේ සත්‍යාපනය කළ හැකි බව (මැතිවරණයෙහි ප්‍රතිඵල සත්‍ය බව සනාථ කිරීමේ හැකියාව, එනම් සියලු ඡන්ද නිවැරදි ලෙස ගණනය කර තිබේද යන්න පරීක්ෂා කිරීම), පුද්ගලිකත්වය (එනම් ඡන්ද දායකයාගේ නිර්නාමිකත්වය ආරක්ෂා කිරීම) සහ රහස්‍යභාවයයි. මෙම ගැටලු විසඳීම සඳහා විවිධ නිල ක්‍රියා පටිපාටි හා කටයුතු පාලනය කරන නීති පද්ධතිය නිර්මාණය කරනු ලැබ ඇත. එවැනි ක්‍රියා පටිපාටි හා නීති පද්ධතිවල පොදු නිර්ණායක තුළට පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත් වේ.^{22,23,24}

- සුදුසුකම - ලියාපදිංචි ඡන්ද දායකයන්ට පමණක් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ හැකියාව ඇත. කිසිදු තැනැත්තකු විසින් එක් වරකට වඩා වැඩි වාර ගණනක් ඡන්දය ප්‍රකාශ කළ නොහැක.
- සාධාරණත්වය - අනෙකුත් ඡන්ද දායකයන්ගේ තීරණ කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති කළ හැකි මූලික ප්‍රතිඵල නිකුත් කිරීම සිදු නොකළ යුතු වේ.
- පුද්ගලිකව සත්‍යාපනය කළ හැකි බව - තම ඡන්දය නිවැරදිව ගණන් කරනු ලැබුවේද යන්න එක් එක් ඡන්ද දායකයාට පරීක්ෂා කළ හැකි විය යුතුය.
- සර්ව ජන සත්‍යාපනය - නිදේවනය කරන ලද ප්‍රතිඵලය මුළු ඡන්ද සංඛ්‍යාව සමග අනුරූප වන බව ඕනෑම අයකු විසින් තහවුරු කර ගත හැකි විය යුතුය.
- ඡන්ද දායකයාගේ පුද්ගලිකත්වය - ඡන්ද පුද්ගලික විය යුතුය.
- කුච්ඡාන්ත සි ලබා දීමකින් තොර බව - තමා යම් කිසි අපේක්ෂකයෙකු හට ඡන්දය ලබා දුන් බව සනාථ කිරීම සඳහා ඡන්ද දායකයන්ට ඉඩකඩ සලසන ආකාරයට කුච්ඡාන්ත සි ලබා ගැනීමට නොහැකි විය යුතුය. ඡන්ද මිලදී ගැනීම වැළැක්වීමට මෙය අදාළ වේ.

- බලපෑම් සඳහා ප්‍රතිවිරෝධය - සමස්ත ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රියාවලිය තුළදී ඡන්ද දායකයකු විසින් බලපෑම් කරන්නෙකු සමග අන්තර් ක්‍රියාකාරීත්වයක යෙදුණද, ඡන්ද දායකයා විසින් තම උපදෙස් අනුව කටයුතු කරන ලද්දේ ද නැතහොත් වෙනත් අපේක්ෂකයෙකු හට ඡන්දය ලබා දුන්නේද යන්න බලපෑම් කරන පුද්ගලයන්ට තහවුරු කර ගත නොහැකි විය යුතුය.
- ශක්තිමත් බව - වැරදි ලෙස හැසිරෙන යම් ඡන්ද දායකයන් සංඛ්‍යාවකගේ ක්‍රියාවන් මගින් හානියට ලක් නොවී පැවතීමට ක්‍රියා පටිපාටියට හා නීති පද්ධතියට හැකි විය යුතුය.

ඡන්ද මධ්‍යස්ථානය වෙත ගොස් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රමයට අමතර ක්‍රමවේදයක් ලෙස දුරස්ථ ලෙස ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රමය භාවිතා කළ යුතු නමුත් බොහෝ සන්දර්භීය සාධක සලකා බැලිය යුතු වේ.

ඇමුණුම 1 : ශ්‍රී ලංකාව

හැඳින්වීම

අනෙකුත් රටවල් මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවට ද ලොව පුරා කෝවිඩ් 19 රෝගය පැතිරීමෙන් උදා වූ තත්ත්වය තුළ සිය මැතිවරණ යාන්ත්‍රණයන් ඊට ගැලපෙන ලෙස හැඩගැස්වීමට සහ වෙනස් කිරීමට සිදු වනු ඇත. අනිකුත් රටවල් විසින් භාවිතා කරනු ලබන දුරස්ථ ලෙස ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සම්පූර්ණයෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමට ශ්‍රී ලංකාවට නොහැකි විය හැකි මුත් ඡන්ද මධ්‍යස්ථාන තුළ තදබදය අඩු කිරීම²⁵ සඳහා ගත හැකි සියලුම විකල්ප ක්‍රමවේදයන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතු වේ. රටෙහි බිම් මට්ටමෙහි පවතින යථාර්ථයන්ට ගැලපෙන ලෙස එකී විකල්ප ක්‍රමවේදයන් හැඩගැස්වීමට ශ්‍රී ලංකාවේ මැතිවරණ කොමිසම, දේශපාලන පක්ෂ, මැතිවරණ නිරීක්ෂකයන් සහ අනෙකුත් අදාළ පාර්ශවකරුවන් විසින් සලකා බැලීම සිදු කළ යුතු වේ.

තැපැල් මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම

ශ්‍රී ලංකාවේ තැපැල් ඡන්ද පහසුකම් පහත සඳහන් ඡන්ද දායක කාණ්ඩයන්ට පමණක් සීමා වී ඇත.²⁶

- මැතිවරණ රාජකාරිවල නිරත රජයේ නිලධාරීන්
- සන්නද්ධ හමුදාවන්, පොලිසිය, සිවිල් ආරක්ෂක සේවාවන්හි රාජකාරියෙහි නිරත සාමාජිකයන්
- අත්‍යවශ්‍ය සේවාවල නිරත නිලධාරීන් සහ රජයේ සේවකයන්

තැපැල් මගින් ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා සුදුසුකම් ලත් ඡන්ද දායකයන් විසින් නිල වශයෙන් නම් කරන ලද මධ්‍යස්ථානයක් හෝ දිස්ත්‍රික්ක මැතිවරණ කාර්යාලයක් වෙතින් අයදුම්පත්‍රයක් ලබා ගත යුතු වේ. ඡන්ද කොට්ඨාශයේ නම, ඡන්ද දිස්ත්‍රික්කයේ නම, ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාශය, ගමේ නම, නිවාස අංකය, ඡන්ද දායකයාගේ නම, අදාළ ලැයිස්තුව තුළ ඡන්ද දායකයාට ලබා දෙන ලද අනුක්‍රමික අංකය, රැකියා ස්ථානය, තනතුර සහ සේවය සහ පන්තිය / ශ්‍රේණිය යන තොරතුරු අයදුම්පත්‍රය තුළ අඩංගු වේ.²⁷ අත්සන් කරන ලද අයදුම්පත්‍රය ඉන් අනතුරුව තැපැල් ඡන්ද සහතික කිරීමේ නිලධාරී වෙත භාර දෙනු ලැබේ. ඔහු / ඇය විසින් අයදුම්පත්‍රය සහතික කර අදාළ දිස්ත්‍රික්ක මැතිවරණ කාර්යාලය වෙත තැපැල් මගින් යැවීම හෝ තම අතින් ගෙන ගොස් භාරදීම සිදු කරනු ලැබේ.

වර්තමානයේ තැපැල් ඡන්දය සඳහා සුදුසුකම් ලබන සියලුම ඡන්ද දායක කාණ්ඩ රාජ්‍ය අංශයට අයත් වේ. එසේ හෙයින් මැතිවරණ දිනවල දී සෙනඟ එක් රැස් වීම අවම කිරීම සඳහා තැපැල් ඡන්ද සඳහා සුදුසුකම් ලබන

ජන්ද දායක කාණ්ඩයන් පුළුල් කළ යුතුය. ශ්‍රී ලංකා මැතිවරණ කොමිසමෙහි 2012 - 2020 ක්‍රමෝපායික සැලැස්මෙහි අභිමතාර්ථයක් බවට මෙය පත් වී ඇත. රාජ්‍ය අංශය සහ පුද්ගලික අංශය යන අංශ දෙකෙහිම අත්‍යවශ්‍ය සේවාවන්ට අයත්, තැපැල් ජන්ද හිමිකම ලබා නොදෙන ජන්ද දායකයන් හට ජන්ද මධ්‍යස්ථානයකදී ජන්දය ප්‍රකාශ කිරීම හැර වෙනත් ක්‍රමයකින් ජන්දය ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා වැඩි දියුණු කරන ලද ක්‍රමවේදයන් 2020 වර්ෂයේ අගභාගය වන විට නිර්මාණය කිරීමේ අරමුණ සහිතව දැනට ඒ සඳහා අවශ්‍ය නීතිමය සහ උපදේශන කාර්යයන් සිදු කරමින් පවතී.²⁸

අන්තර්ජාලය මගින් ජන්දය ප්‍රකාශ කිරීම

ක්‍රමෝපායික සැලැස්මෙහි ආයතනික සංවර්ධන ඉලක්ක 6 මගින් ඉලක්ක කරනු ලබන්නේ මැතිවරණ ක්‍රියාවලිය නිසි ප්‍රමිතියකින් යුතුව සහ විනිවිද පෙනෙන සුළු බවින් යුතුව සිදු කිරීමයි. විද්‍යුත් ක්‍රමයට ජන්දය ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා නියමු ව්‍යාපෘතියක් 2019 වර්ෂය අගභාගය වන විට හඳුන්වා දිය යුතු බවට 6.2 සුවිශේෂී අරමුණු තුළ සඳහන් වේ. මෙයින් අදහස් කරනු ලබන්නේ අන්තර්ජාලය ඔස්සේ ජන්දය ලබා දීම ද නැතහොත් විද්‍යුත් ක්‍රමයට ජන්දය ප්‍රකාශ කිරීමේ යන්ත්‍ර භාවිතා කිරීමද යන්න පැහැදිලි නැත. තත්වය කවරක් වුව ද නියමු ව්‍යාපෘතියක් තවමත් ආරම්භ කර නැත.

අන්තර්ජාලය මගින් ජන්දය ලබා දීම සඳහා වන සාර්ථක ක්‍රමවේදයන් වෙත ජන්ද දායකයන් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයකට ප්‍රවේශ පහසුකම් ලබා දිය යුතු අතර ඉහළ මට්ටමක ආරක්ෂාවක් 29 ද එහි තිබිය යුතුය. 2018 වර්ෂය වන විට, වයස අවුරුදු 15-65 ජනගහනයෙන් 78% ක පිරිසක් සතුව ජංගම දුරකථනයක් තිබුණි. නමුත් වයස 15-65 ජනගහනයෙන් 37% ක පිරිසක් සතුව පමණක් ස්මාට් ජංගම දුරකථනයක් තිබුණි. 30 එය එසේ හෙයින් අන්තර්ජාලය මගින් ජන්දය ප්‍රකාශ කිරීම සක්‍රීය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය මූලික අංග ශ්‍රී ලංකාව ඇතළු බොහෝ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් සතුව නොමැත.